

Vejen tilbage til Norden

Af Morten Løkkegaard (V), ordfører for nordisk samarbejde, medlem af Nordisk Råds præsidium

Det nye år har fra starten budt på frostgrader og iskold vind fra Øst - også politisk.

Svenskerne droppede 60 års pasunion og genindførte grænsekontrol, fulgt af åbenlyst skænderi mellem svenske og danske beslutningstagere samt et "møde-på-kontoret" for at forklare sig i Bruxelles.

Intet tyder på, at den svenske grænsekontrol og den ditto danske light-udgave forsvinder. Problemet er stadig ikke løst, EUs ydre grænser er stadig ikke under kontrol og domino-effekten derfor den nye orden.

Tilbage er det bundfrosne broderforhold og spørgsmålet: Hvordan kommer vi videre?

Som nybagt medlem af Nordisk Råds Præsidium har jeg siden efteråret mødtes med kollegerne i Nordisk Ministerråd. Hyggelig oplevelse, men også en forsamling, som mange efterhånden mener problemløst kunne lukkes.

Jeg er ikke enig. Nordisk Råd er - på trods af de alt for små politiske muskler - en levende og politisk kampvrig forsamling, der kan meget, hvis den ellers greb ud efter magten. Ingen tvivl om, at den bør. Spørgsmålet er, om den tør.

Potentialet er klart. Der er mere, der samler, end der skiller, simpelthen fordi vi har samme kulturelle baggrund og samfundsmodel. Der er et stort, uindfriet politisk potentiale - især, hvis de nordiske lande kunne finde sammen om fælles positioner overfor det øvrige EU. Denne præmature vision om "Mere-Norden-i-Europa" ledte mig ind i arbejdet med Nordisk Råd, og det er også her, at det gik det op for mig, at svenskerne var - og er - på kollisionskurs med resten af Norden.

En del svenske politikere taler, som om de ikke har fattet alvoren af den situation, deres land er bragt i. Så sent som ved Nordisk Råds årlige session i Reykjavik i november var der svenske forslag til fælles resolutioner, hvor vi i Norden alle skulle adoptere den svenske udgave af verden og hævde Nordens - måtte man forstå - særlige, humanitære indstilling, som resten af Europa skulle lære af. Både nordmænd, finner og vi danskere sagde pænt nej tak til den fælles floskel-øvelse. Få uger senere var det slut, og svenskerne måtte tage afsked med illusionen og melde sig ind i virkeligheden.

Min påstand er, at denne svenske rejse "tilbage-til-virkeligheden" kan vise sig at blive den første, spæde erkendelse, som kan føre noget rigtigt positivt med sig.

Problemet i mange år været, at det nordiske samarbejde hviler på en falsk forestilling: Skandinavismen, den gamle drøm om et rigsfællesskab eller en slags føderation, har præget tanker og følelser hos efterkrigstids-generationen. Hver eneste Råds-session har faktisk forslag til resolution om en fælles statsdannelse. Det virker fuldstændig anakronistisk.

Flere gange undervejs i nyere historie har det ellers været tæt på: Det fælles forsvarssamarbejde i 1949 røg på gulvet pga NATO og førte til dannelsen af Nordisk Råd; Den tilsvarende fiasko med Nordek i 1970 skyldtes russernes modvilje mod at lade finnerne gå med. NATO og EU blev de naturlige rammer om samarbejdet på de hårde politik-områder; økonomi, handel og sikkerhed. Tilbage var de bløde områder; borgerskab, kultur, og til en vis grad uddannelse.

Det nordiske samarbejde er på den måde endt uforløst. Svenskere og finner kom af forskellige årsager ikke med i NATO. Nordmændene siger nej til EU, selv om de reelt kopierer al EU-lovgivning. Sverige og Finland skulle bruge over 20 år på at komme med i klubben. I Europa-Parlamentet har man intet formaliseret samarbejde. Der er ingen tradition for at føre "rigtig" politik sammen.

Kombinationen af den stærke drøm, lige-ved-og-næsten forsøgene, og de sidste fire årtiers vaklen mellem alternativerne, har tvunget Nordisk Ministerråd ind i et skygge-univers, hvor retorikken og realiteten ikke følges ad; Hvor skåltalerne står i grel modsætning til virkeligheden. Hvor forsvar og sikkerhed, handel og diplomati, økonomi og finans er en del af dagsordenen. Og når den årlige fest var forbi, tager alle hjem og fortsætter i det nationale spor.

Det er denne fælles illusion, der nu for alvor er brudt, og måske er det ikke så skidt endda. Engang imellem er der brug for en brat opvågnen, hvis man skal have ændret noget.

Første skridt mod noget nyt er ny erkendelse. Jeg tror på, at udgangen på den dansk-svenske verbal-vinterkrig bliver en større svensk realisme og selv-erkendelse - og en større dansk besindelse på nytten af det fælles-nordiske. Den nuværende krise kan føre til en ny og mere realitets-baseret dialog mellem Danmark og Sverige og de øvrige nordiske broder-lande. Et nyt, usminket sprog.

Den samtale bør starte i Nordisk Råd. Rådet bør sætte sig selv i scene som det forum, hvor de vanskelige debatter om hård politik skal føres. I den forbindelse bør kravet til hovedstæderne være, at der gradvis overlades større beføjelser og mere beslutningskraft, så Rådet bliver et mere attraktivt sted at være for politikere. På den måde kan Nordisk Råd blive stedet, hvor regeringerne for alvor tester de ømme spørgsmål, inden de udvikler sig til diplomatiske kriser.

Det er en model, hvor alle vinder. Når Nordisk Råds Præsidium i denne uge mødes, vil jeg arbejde for at få arbejdet sat igang. Det kunne meget vel blive det første skridt på vejen tilbage til Norden.